

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเปรียบเทียบเชิงพรรณนา (descriptive comparative research) มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบระดับความว่าหน่วงของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์และผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ที่บ้าน และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความว่าหน่วงของผู้สูงอายุทั้ง 2 กลุ่ม

ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นผู้สูงอายุทั้งเพศชายและหญิงที่มีที่อยู่อาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปกรณ์เชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และผู้สูงอายุที่อยู่ที่บ้านในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ เลือกตัวอย่างจำนวน 200 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มจำนวนเท่ากัน โดยวิธีสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับฉลากแบบไม่แทนที่ (simple random sampling without replacement) โดยกำหนดลักษณะผู้สูงอายุไว้ดังต่อไปนี้

1. อายุ 60 ปีขึ้นไป
2. มีการรับรู้เกี่ยวกับเวลา สถานที่ และบุคคลเป็นปกติ
3. สามารถเข้าใจและสื่อสารด้วยภาษาไทยได้ดี
4. ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

การเลือกตัวอย่างเข้าทำการศึกษา สุ่มจากประชากร โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. จับฉลากชื่อผู้สูงอายุทั้งเพศชายและหญิงในบ้านธรรมปกรณ์เชียงใหม่แบบไม่แทนที่จนได้จำนวน 100 คน แล้วติดต่อขอความร่วมมือเพื่อตอบแบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูลเพื่อทำวิจัย
2. เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ แบ่งเขตการปกครองเป็น 4 แขวง คือ แขวงนครพิงค์ แขวงศรีวิชัย แขวงกาวิละ และแขวงเม็ງราย ผู้วิจัยทำการสุ่มแขวงเพื่อใช้ในการศึกษานี้ รวม 2 แขวงแขวงที่สุ่มได้คือ แขวงเม็ງรายและแขวงศรีวิชัย แล้วจับฉลากเลขที่บ้านที่มีผู้สูงอายุจากสำนักทะเบียน

เทศบาลนครเชียงใหม่แบบไม่แทนที่สลับแขนงกัน จนได้จำนวน 100 คน แล้วติดต่อดำเนินการรวบรวมข้อมูลเพื่อทำวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ศาสนา การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา อาชีพปัจจุบัน อาชีพที่ทำครั้งสุดท้าย รายได้ต่อเดือน แหล่งรายได้ สำหรับผู้สูงอายุที่อยู่ที่บ้าน จะเพิ่มข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน ส่วนผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราเพิ่มเติมข้อมูลเกี่ยวกับรายได้พิเศษ ความเพียงพอของรายได้ การมีบุตรหลาน การมาเยี่ยมของบุตรหลาน และการมาเยี่ยมของเพื่อนและญาติ

ส่วนที่ 2 แบบวัดความเหงาเหว ผู้วิจัยใช้แบบวัดความเหงาเหวซึ่งดัดแปลงจากแบบวัดความเหงาเหวของมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย แห่งเมืองลอสแอนเจลิส (University of California, Los Angeles Loneliness Scale หรือ UCLA Loneliness Scale) โดยดัดแปลงข้อความในแบบวัดดังกล่าวให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุไทย ประกอบด้วยคำถามปลายเปิด จำนวน 20 ข้อ โดยเป็นคำถามทางบวก 15 ข้อ และคำถามทางลบ 5 ข้อ กำหนดคะแนนเป็นมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของลิเคิร์ท 4 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละระดับดังนี้

ระดับความคิดเห็น	คำถามทางบวก (คะแนน)	คำถามทางลบ (คะแนน)
เป็นความจริงที่สุด	1	4
เป็นความจริงปานกลาง	2	3
เป็นความจริงแต่น้อย	3	2
ไม่เป็นความจริงเลย	4	1

แบบวัดความเหงาเหวที่ดัดแปลงนี้ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 20 - 80 คะแนน และกำหนดคะแนนโดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

คะแนน 20 - 40 คะแนน หมายถึงมีความเหงาเหวน้อย

คะแนน 41 - 60 คะแนน หมายถึงมีความเหงาเหวปานกลาง

คะแนน 61 - 80 คะแนน หมายถึงมีความเหงาเหวมาก

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับสุขภาพของผู้สูงอายุ แบ่งเป็น 2 ส่วนดังนี้

ก. การตรวจร่างกายทั่วไป เป็นข้อมูลเกี่ยวกับโรคประจำตัว รูปร่าง สภาพผิวหนัง การมองเห็น การได้ยิน น้ำหนัก ส่วนสูง และความดันโลหิต

ข. แบบวัดภาวะสุขภาพ เป็นคำถามเกี่ยวกับการประเมินข้อมูลสุขภาพโดยทั่วไป ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารวิชาการต่าง ๆ ข้อความในคำถามได้ปรับให้มีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุไทย เป็นคำถามเพื่อวัดภาวะสุขภาพของบุคคลจากสมรรถภาพหรือความสามารถของร่างกายทั่วไป สภาพทางจิตใจ พฤติกรรมสังคม และการรับรู้ภาวะสุขภาพ มีจำนวนคำถามรวม 30 ข้อ เป็นคำถามทางบวกจำนวน 20 ข้อ คำถามทางลบจำนวน 10 ข้อ กำหนดคะแนนเป็นมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของลิเคิร์ท 4 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการให้คะแนนแต่ละระดับ ดังนี้

ระดับความคิดเห็น	คำถามทางบวก (คะแนน)	คำถามทางลบ (คะแนน)
เป็นความจริงที่สุด	4	1
เป็นความจริงปานกลาง	3	2
เป็นความจริงแต่น้อย	2	3
ไม่เป็นความจริงเลย	1	4

แบบวัดเพื่อประเมินภาวะสุขภาพนี้ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 30 - 120 คะแนน และกำหนดคะแนนโดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

คะแนน 30 - 60 คะแนน หมายถึงมีภาวะสุขภาพไม่ดี

คะแนน 61 - 90 คะแนน หมายถึงมีภาวะสุขภาพปานกลาง

คะแนน 91 - 120 คะแนน หมายถึงมีภาวะสุขภาพดี

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

การหาความตรงด้านเนื้อหาของแบบสอบถาม (content validity)

แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบหาความตรงเชิงเนื้อหา โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ประกอบด้วย แพทย์ผู้เชี่ยวชาญทางผู้สูงอายุ จำนวน 1 ท่าน อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทางจิตสังคม จำนวน 1 ท่าน อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญทางด้านผู้สูงอายุ จำนวน 3 ท่าน ได้ตรวจสอบแก้ไขและ

ให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาแก้ไขปรับปรุงตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนนำไปหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม และนำไปใช้รวบรวมข้อมูลต่อไป

การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่หาความตรงเชิงเนื้อหาเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุที่มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน จากนั้นนำมาคำนวณหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach coefficient alpha) ได้ค่าเท่ากับ .84

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองร่วมกับผู้ช่วยวิจัยซึ่งมีความเข้าใจในการกรอกข้อมูล และใช้แบบสอบถามชัดเจนตรงกัน โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนสำหรับรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุแต่ละกลุ่มตามลำดับ ดังนี้

1. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย เข้าพบผู้ปกครองสถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปกรณ์ เชียงใหม่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขออนุญาตรวบรวมข้อมูล
2. หลังจากได้รับอนุญาตแล้ว ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสำรวจรายชื่อผู้สูงอายุที่อยู่ในความสงเคราะห์ แล้วจัดทำลากลรายชื่อผู้สูงอายุ เมื่อได้รายชื่อโดยวิธีจับสลากแบบไม่แทนที่แล้ว จึงขอความร่วมมือจากผู้สูงอายุ ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เมื่อได้รับการยินยอมแล้ว จึงใช้แบบสอบถามเริ่มทำการสัมภาษณ์ เนื่องจากผู้สูงอายุมีปัญหาเรื่องสายตา และบางรายไม่ได้เรียนหนังสือ ผู้วิจัยจึงสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูลจากผู้สูงอายุที่ได้รับสุ่มเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างแต่ละรายลงในแบบสอบถามแทนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เวลารวบรวมข้อมูลรายละประมาณ 25 - 40 นาที
3. สำหรับผู้สูงอายุที่อยู่ที่บ้าน ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเข้าพบหัวหน้าแขวงการปกครองแขวงเม็งรายและแขวงศรีวิชัยในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ตามลำดับ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขออนุญาตทำการรวบรวมข้อมูล โดยขอสำรวจรายชื่อและที่อยู่ของผู้สูงอายุซึ่งปรากฏในทะเบียนราษฎรของทั้งสองแขวงดังกล่าว
4. หลังจากได้รับอนุญาตจากหัวหน้าแขวงแต่ละแขวงแล้ว ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสำรวจรายชื่อและที่อยู่ของผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปซึ่งปรากฏในทะเบียนราษฎรของแต่ละแขวงตามลำดับเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ด้วยวิธีจับสลากโดยไม่แทนที่ทีละแขวง จนได้กลุ่มตัวอย่างจากแขวงเม็งรายจำนวน 50 คน และจากแขวงศรีวิชัย จำนวน 50 คน รวมเป็น 100 คน

5. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย พบกลุ่มตัวอย่างตามรายชื่อและที่อยู่ที่จับฉลากได้เป็นรายบุคคลทีละแถวตามลำดับ แนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ในรายละเอียด จนกลุ่มตัวอย่างเข้าใจ แล้วขอความร่วมมือ เมื่อกลุ่มตัวอย่างให้ความยินยอมและเต็มใจให้ความร่วมมือในการศึกษาแล้ว ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแต่ละรายในทำนองเดียวกันกับข้อ 2

สำหรับผู้สูงอายุตามรายชื่อและที่อยู่ที่จับฉลากได้ หากรายใดหาไม่พบหรือเสียชีวิตไปแล้ว จะทำการจับฉลากจากทะเบียนราษฎรในแถวเดียวกันเพิ่มเติมจนครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

6. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยนำแบบสอบถามที่กรอกข้อมูลเรียบร้อยแล้วมาตรวจสอบความสมบูรณ์ทีละฉบับ ให้คะแนน แล้วนำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของคะแนนในแบบสอบถามแล้ว นำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง นำมาแจกแจงความถี่ คำนวณหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางเปรียบเทียบ
2. ข้อมูลคะแนนความจำหน่ว นำมาแจกแจงความถี่ คำนวณหาค่าร้อยละ และจำแนกเป็นจำนวนตามระดับความจำหน่ว รวมทั้งคำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางเปรียบเทียบ พร้อมทั้งทดสอบด้วยค่าที (t-test)
3. หาความสัมพันธ์ในการทำนายความจำหน่วของตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ ภาวะสุขภาพ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ การมีโรคประจำตัว สภาพการมองเห็น และสภาพการได้ยิน รวม 9 ตัวแปร มาวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบลดตัวแปรเป็นขั้น ๆ (stepwise multiple regression) แล้วทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ โดยใช้การทดสอบค่าทีและค่าเอฟ (F test)